

26

Непэ Адыгейим и Лышьхъэу Къумпыл Мурат пшъэрьлэ шхъаэу къытъеуцхъэрэр цыфхэм ящыекъ-псэукъ нахьышу шытъенъир, социальне юфхъохэр зэшхъохъеэнхэр, экономикэм зыкъегъеэнтъеэнъир, инвестициихэр нахьыбэ шытъенхэр арых. Федеральнэ гупчэм зэгурьоногъэ дырилэ юф дешэ, Адыгейим ыпашхъ щыт пшъэрьлхэр щитхуу хэлзэу егъэцакъ. Аш ишыххат мы аухырэ ильсхэм республикэм щашыгъехэ ыки щагъэцэкъягъэхэ псууальхэм япчагъэ зэрэбэм, бюджетым, инвестициихэм ыки нэмийк лъенъикъохэм хэпшыкъэу зэрхэхъуагъэр. Экономикэм хэхъоногъэхэр езыгъэшыщтэхэ программэхэм Адыгейир чанэу зэрхэлажъэрэр, къитефэрэр зэкэ шлоки имылэу зэргийцакъэрэр къэралыгъом ипащхэм мыйзэу, мыйтоу къыхагъэшыгъ. Джирэ уахтэм аш фэдэ зэпхыногъэ щытэним шольтырымкэ мэхъянэшо ил.

Бюджетыр

Республикэм ипащхэм юфышхуу ашлагъэм ишшуагъэкъ 2007-рэ ильэсүм къыщегъэжъагъеу зэхэубытэгъэ бюджетым ихахъохэр фэдиплым ехъукъ нахьыбэ хуугъэх, республикэм къыфату-пшищтыгъэ ахьщэ 100% (дотациер) процент 61-рэ хууштыгъэмэ, джы а пчагъэр процент 32-м нэсы.

мическэ форумым Адыгейир чанэу хэлажъэ. Мигээ щылагъэм сомэ миллиард 11,9-рэ зытэфэрэ зээзэгыныгъэ 11-мэ республикэм ипащэ ашыкъэтхагъ.

Чъэпьюгъум и 5-м Адыгэ Республикэр загъэп-сыгъэр ильэс 26-рэ мэхъ. Мы уахтэм къыкъоц Республиктэр ыльэ пытуу теуцуагъ, цыф лъэпкъ зэфшъхъафэу мыш исхэм азыфагу зэгурьоногъэ иль, мамырэу зэдэпсэух, шъольырим ипащхэм юфышхуу ашлагъэм ишшуагъэкъ хэхъоногъэхэр ышшыгъэх, ыпекъ лыкъотагъ.

Псэользэш-монтаж юфшэнхэм сомэ миллион 322,8-рэ, медицинэ оборудованием ишэфын сомэ миллион 224,1-рэ апэуагъхъацт. Клиникэ ыки диагностике лъапсэхэр зэзып-

ХЭХЪОНЫГЪЭМ

Ахэм ашыщхэр мы уахтэм щытэногъэм щыпхыращых. Къумпыл Мурат зэрильти-рэмкэ, Адыгейим имэкъумэш хызмэт зэхъокъоногъэхэр фэшыгъэнхэ фае. Чыгхатэхэм, хэтэрыкхэм ягъэтъысын зөгъешуомбгүйгъенъир, бывымхүүным хэхъоногъэхэр ышынхэм,

и 3-м нэс Санкт-Петербург щыкъогъэ Дунээ экономическе форумым Адыгейир хэлэжьагъ, республикэм шуагъэ къыфэзыхыщт инвестационэ зээзгыныгъэ заулэмэ актэхагъ.

Псауногъэр къэухъумэгъэнир

Медицинэм исистемэ игъекэжын къыдыхэлжэтигъэ программэр анах дэгьюу зыгъецэкъэхэ шольтырхэм Адыгейир ашыщ. Аш ишшуагъэкъ псауногъэр къэухъумэгъэним иуреждениехэу республикэм итхэр зэтэрагъэпсихъагъэх, кэу ашыгъэх, ящыкэгъэ оборудование алэклагъэхагъ. УФ-микъералыгъю программэу псауногъэр къэухъумэгъэним тэгээпсихъагъэм епхыгъэ юфхъэбээ хэушхъафыкъигъэхэм, федеральнэ инвестиционэ программэм ыки 2014 — 2020-рэ ильсхэм атэлжэтигъэ республикэм программэу «Псауногъэр къэухъумэгъэним исистемэ хэхъоногъэхэр ышынхэм» зифилорэм къадыхэлжэтигъээ диагностикескэ Гупчэ Мыеекъуапэ щашы, зэкэмки сомэ миллион 546,9-рэ пэуагъхъацт. Аш щыщэу сомэ миллион 440,7-р — федеральнэ гупчэм, сомэ миллиони 106,2-р — республикэм бюджетым къатуулыгъэх.

Гъэсэногъэр

Мыш епхыгъэ учреждениехэм язэтгээпсихъан мэхъянашо зэриэр республикэм ипащхэм къыдалытээ, шуагъэ къээзитыщт программэ зэфшъхъафхэм ахлажъэх. Аш къыкъэлтигъю ажырэ шапхъэхэм адиштэхэрэ еджаплэхэр, кэлэцэйкү ыгылгэхэр шольтырим щашыгъэх, зэтэрагъэпсихъагъэх, ящыкагъэр арагъэгъэтигъ. Кэлэцэйкү ыгылгэхэр штэхэмэ, анах гъэхэгъэшоу

Хабзэ зэрхэхуагъэу, ильэс къэс Шъачэ щыкъорэ экономическе форумым Адыгейир чанэу хэлажъэ. Мыгээ щылагъэм сомэ миллиард 11,9-рэ зытэфэрэ зээзгыныгъэ 11-мэ республикэм ипащэ ашыкъэтхагъ. Ахэм ашыщхэр мы уахтэм щытэногъэм щыпхыращых.

26

плъйтэн плъэкъыщт ильэси 3 — 7 зыныбжь сабийхэм альэнкъоктэ чэзыу зэрэшмыгъэжьыр.

Кэлэцыкъу ыгыпшэхэр пштэхэмэ, анахь гъехъэгъэшхоу плъйтэн плъэкъыщт ильэси 3 — 7 зыныбжь сабийхэм альэнкъоктэ чэзыу зэрэшмыгъэжьыр.

апыщахъэхэ хууным, щыенныгъэм къыхэфхэрэ лъэныкъо дэйхэм аштухъумэгъэнхэм псе-

ИГЬОГУ

Мэкъумэш Хъызмэтыр

Аужыре ильэсхэр пштэмэ, мы лъэныкъомкэ республикэм гъехъэгъэшхохэр зэришыгъэхэр

нафэ. Шъолырым лэжыгъэ бэгъуагъэ къызэрэшахыжырэм daktoу чыгхатэхэр бэу агъетысих, ашкэ шыккэ пэрытхэр агъефедэх. Федеральне

ныбжыкъэхэм зычэсыщтхэ унэхэр ягъэгъотыгъэнхэр, пъэстынхъэ шхъуантэр, псыр къуджэхэм нахь тэрэзэу агъэгъэхъэгъэнхэр, фельдшермамыкү һэзапшэхэр, еджапшэхэр ыкли нэмыхкъэхэр шыгъэнхэр.

«Псауныгъэр къэухъумэгъэним исистемэ хэхъоныгъэхэр ышынхэр» зыфиорэм къыдыхэлъытагъэу диагностическэ Гупчэ Мыекъуапэ щашы, зэкіемкі сомэ миллион 546,9-рэ пэуагъэхъащт.

программу «Мэкъумэш чыншэхэм 2014 — 2017-рэ ильэсхэм 2020-рэ ильэсэм нэс къыхибуутыгъэхъоныгъэ ягъэшыгъэнхэр» зыфиорэм игъээ

цэкіен къыдыхэлъытагъ къуджэхэм ашыпсэурэ специалист

циер нахьыбэу къыдэдгъэкъимэ, аш епхыгъэ лъэныкъом зызэриушомбъущтэр къыхеъэшчи. Аш пае адыгэ къуаер къыдэзэгъэкъихэрэм я Союз республикэм щызэхашагъ.

Спорт псэуалъхэм яшын

Адыгэ Республикэм и Лышихъэу Къумпыл Мурат пшъэриль шхъајеу къыгъеуцуугъэхэм ашыщ Адыгэим ирайонхэм ыкли икъалэхэм зэкіеми физкультурнэ-псауныгъэ гъэптиэ комплексхэр ашышыгъэнхэр. Мыхэм афэдэ псэуалъхэу Мыекъуапэ къыщызэуахыгъэхэм цыфыбэ къякъуалэ, япсауныгъэ ашагъэптигэ. Спорт псэуалъхэм защызыгъасэхэрэ цыфхэм ялчагъэ ильэс къэс нахьыбэ мэхъу. Къиткъэхъухъэхэрэ лэууххэр физическэ культурэм ыкли спортым

уалъхэм яшын фэорышэ. Гъэцкэлжынхэр зыщыкъогъэ республике стадионыр мэфекл шыккэ тетэу къызэуахы-

зэгъузуцупхэм ягъэцкэн къыдыхэлъытагъэу, зянэ-зятэ зимыгъэхэм ыкли алъяпльэн зышхъащымытыхъхэм алае

Аужыре ильэсхэр пштэмэ, мэкъумэш хъызмэтымкэ республикэм гъехъэгъэшхэхэр зэришыгъэхэр нафэ. Шъолырым лэжыгъэ бэгъуагъэ къызэрэшахыжырэм daktoу чыгхатэхэр бэу агъетысих, ашкэ шыккэ пэрытхэр агъефедэх.

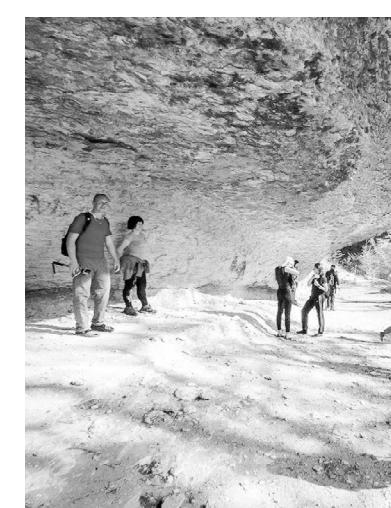
пчагъэу зэтет унэ зэхэубутигъэ заулэ республикэм щашыгъ. Аш ишуагъэкэ чэзыум хэт ныбжыкъэхэм псэупшэхэр зэрагъэгъотых. Ильэсэу тызыхэтим зянэ-зятэ зимыгъэхэм нэбгыри 174-мэ фэтэрхэр ялхэ хуущт. Мы юфыгъор зэрээшуахырэм Адыгэим и Лышихъэе ежь ынааэ тет.

Зеклоныр

Экономикэм хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ мы лъэныкъом мэхъанэшхо зэрилэр АР-м и Лышихъэ пчагъээр къыхигъэшчи. Зеклоным инвестициеу халхъаагъэм ишуагъэкэ тикишхъэхэм, тичыпэ дахэхэм ашыгъэ псэуалъхэр шэгхэшүхэм адиштэхэ хуульэ. Джаш фэдэу псэуалъхэм гъэстынхъэ шхъуантэр, псыр, электричествэр арашэлгэхэх, гъогухэр ашыгъэх, лъэмэджхэр агъэцкэлжыгъэх, къэплон хъумэ, инфраструктурэр зэтэргээспыхыагъ. Тапэки мы юфшэнэир лъагъэктэшт.

**ТХЬАРКЬОХЬ
Адам.**

Адыгэ Республикэм и Лышихъэу Къумпыл Мурат пшъэриль шхъајеу къыгъеуцуугъэхэм ашыщ Адыгэим ирайонхэм ыкли икъалэхэм зэкіеми физкультурнэ-псауныгъэ гъэптиэ комплексхэр ашышыгъэнхэр. Мыхэм афэдэ псэуалъхэу Мыекъуапэ къыщызэуахыгъэхэм цыфыбэ къякъуалэ.

26

Республикэм имуниципалитетхэр алъэ пытэу темытхэу экономикэм хэхъоныгъэхэр ышынхэ зэrimылъэкъыщтыр Адыгеим ипащэхэм къыдалытээзэ, ахэм инвестициехэр ахэлхъэгъэнхэм, йэпыиэгъу афэхъугъэним анаэ атырагъеты. Аш фэдэ екъолакъэм шуагъэ къызэритырэр нафэ.

Мыекъуапэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм фэйорышшээ Стратегиер 2007-рэ ильэсым республикэм

Къалэу Мыекъуапэ

Адыгеим икъэлэ шъхьаэ итепльэ аужырэ ильэсхэм зэхъокыныгъэшхо фэхъуగъ. Зыгъэпсэфыпэ паркыр агъэкъэжыгъ, гъогухэмр лъэрсыкъопэ-зэпсырыкъыпэхэмр зарагъеушомбгъугъ, урамхэр нахь хъоо-пщао хъугъэх, нэмыкъэу ашлагъэр бэ.

Ипащэхэм зызэблахъум, нахь шъхьаэу агъэнэфагъэр Мыекъуапэ инвестициеу халхъэрээр нахьбэ шыгъэнхэр ары. Аш үүж ар федеральнэ ыкъи республикэ программэхэм ахагъехъагъ. Бэ темышэу апэрэ зэхъокыныгъэхэм къэлэдэсхэм гу альятаагъ. Мыекъуапэ игъогу шъхьаэхъэр агъецкъэжыгъэх, цыфхэр бэу зызызэрэ-

угойхэр чыпэхэр зэтирагъэпсыхъагъэх. Тлэку-тлэклүэ зэрэкаалэу итепльэ нэмыкъ шылыкъ хуугъэ. Пчагъэу зэтут унхэм игъэклотыгъ гъэцэлжынхэр арашыпэхъэх, щагухэм къэлэцъыкъ джэгуплэхэр къадауугъэх. Мы уахътэми проект зэфэшхъафхэр щыгъенхэм щыпхыращых. Хэхъоныгъэшхохэр зы-

шашырэ лягъом Мыекъуапэ тэхъагъ: предпринятиехэр къыщызэуахых, юфшэпэ чыпэхэр щагъэпсых, социальнэ юфыгъохэр щызэшуахых. Цыф лъэпкъ зэфэшхъафхэм зэгуруыонгъэ ыкъи мамырнгъэ азыфагу ильэу щызэдэпсэху, юф ашэ, яунагъохэр алыгъыжых — ары зэкэмэ анахь шъхьаээр.

Адыгэкаал

Федеральнэ программэхэм зэрахэлажъэрэм ыкъи инвестициехэм яшуагъэкэ Адыгэкаалэ иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ешых.

Адыгэкаалэ республикэм иятлонэрэ къал, ныбжыкъ, хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ амалышухэр іакъэлых. Чыпэ бюджет закъомкэ мы гумэкъыгъо-

хэр дэгъэзэжыгъэхэм зэрэмхъуцтыр республикэм ипащэхэм къыдальти, федеральнэ программэу «Къоджэ псэуплэхэм хэхъоныгъэхэр ашынхэр»

зыфилорэм Адыгэкаалэ хагъехъагъ. Аш зэрэхэлжыгъэхэм ишуагъэкэ артезианска псы къычэшыпэхэр къеу ашыгъэх, псырыкъуаплэхэр зэтырагъэпсыхъагъэх. Инфраструктурэм изэтэгъэпсыхъан пэуухащт ахъщэм изы лахь республикэ бюджетын къетупши, ежь Адыгэкаали финанс про-

ект зэфэшхъафхэм ахэлажь. Непэ аш фэдэ амалхэр илэх хуугъэ.

Адыгэкаалэ джыри зэшүүхин фээ пшээрильтэу къыпыштыр макэп. Инвестициехэм ахэгъехъогъэнхэр — джары юфыгъошхъаэу щытыр. Ау непэ пытаагъэ хэльэу къэплон плъэкиштыр зы — Адыгэкаалэ зэхъокыныгъэшүү-

хэм афэкто, ахэм ашыщхэр щыгъенхэм щыпхырышыгъэ хуугъэх. Джааш фэдэу муниципалитетыр къэралыгъо программэхэм ахэлажь. Аш къыкъэлтыклоунэзээ заулэмэ псэукэ амалэу ялэхэр нахьшыу ашынхэ альякъыгъ, гъогухэр агъецкъэжых. Аш фэдэ юфхэм къащежъэх зэхъокыныгъэ инхэр.

Мыекъопэ районыр

Мы аужырэ ильэсхэм Мыекъопэ районым хэхъоныгъэшхуэр ышыгъэх, аш ишыхъатэу социальнэ мэхъанэ зиэ псэолъакъэхэр къызэуахыгъэх, бюджетыр нахьбэ хуугъэ.

2007-рэ ильэсым районым хэхъоныгъэгэ ёгъашыгъэхэм фэгъэхыгъэ Стратегиес зывэхагъэуцом, гумэкъыгъо щыгъэхэм ашыгъыбэр дэгъэзэжыгъэх ху-

гъэ. Анахь мэхъанэшхозратыгъэр зеклоным хэхъоныгъэхэр ышынхэр ыкъи районым инвестициехэр нахьбэу хэлхъэгъэнхэр ары. Пшээриль

шъхьаэу республикэм ипащэхэм къагъеуцугъэр предприятиехэм язэхэшэн ыкъи юфшэпэ чыпэлакъэхэр цыфхэм къафызэуухыгъэнхэр ары. Ар гэцкэе-

гъэним пае республикэм илэшхъэтхэр ялэпыиэгүхэу район пашэхэм муниципалитетыр федеральнэ ыкъи республикэ программэхэм ахагъехъагъ. Районым ишыкъэгъэ инфраструктурэм игъэпсын тыдэки щырагъэхъагъ — электричествэрыкъуаплэхэр, подстанциехэр ашыгъэх, гъогухэр агъецкъэжыхъэх, псэуплэхэм гъэ-

стныгъэ шхуантээр арашэллагъ.

Къыдэгъэкъыжынымрэ зеклонымрэ хэхъоныгъэ зашым, социальнэ-экономикэ лъэнъюмкэ Мыекъопэ районым изытэти нахьшыу хуугъэ, аш сомэ миллиард пчагъэ инвестициеу халхъагъ, проектышхохэр щыгъенхэм щыпхыращых.

Инфраструктурэр зэтирагъэпсыхъагъ

Кошхэблэ районыр Адыгеим имуниципалитет анахь инхэм ахэхъэ. Лэжыгъэр къыщыбгъэхынымкэ чыгуу дэгъухэр илэх.

нахьбэ шыгъэнхэм ыкъи агларнэ-промышленнэ комплексхэм хэхъоныгъэхэр ышынхэм игъогу къыхагъыг. Тлэку-тлэклүэ муниципалитетыр федеральнэ ыкъи республикэ программэхэм ахэлажьэу ыулагъ. Гүшүэл пае, «Езыгъэхъягъэкэ фермерхэм іэпыиэгъу афэхъу-гъэнхэр» ыкъи «Былымхууным фэгъэзэгъэ унэе фермэхэм хэхъоныгъэхэр ашынхэр» зыфиохэр.

Районым иэкономикэ чыгулэжыхын лъэнъюмкэ зеклонмкэ гээпсыгъэх ху-

Компаниеу «Россети» зыфилорэм зээгэгыныгъэу дашыгъэм диштэу кочиэшхо зиэ элекростанции агъэпсыгъ, нэүжум аш

Амалышуухэр іакъэлъ

Инвестициехэм альэнъюкъэ Теуцожь районым амалышуухэр іакъэлъхэу алъытэ, чыпээ зыдэшысири хъопсагъ. Республикэм ипащэхэм ялэпыиэгъуукэ инженернэ инфраструктурэр зэтирагъэпсыхъагъ.

инвесторхэри къыкъэлтыклоу ахэлажь. Аш ишуагъэкэ юфшэпэ чыпэхэр къызэуахыгъэх, урамхэр, гъогухэр агъецкъэхъэгъэх, социальнэ мэхъанэ зиэ псэуальхэр агъэпсых. Езыгъэхъягъэкэ предпринимательхэм іэпыиэгъу афэхъу гъэнхэм илпрограммэ районым зэрифшуашэу егъэцакъэ, зиоф къызэуахыгъэх, юфхэм щыгъенхэм пылъштих.

